

До разової спеціалізованої вченої ради ДФ 2024-10
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
61024, м. Харків, вул. Григорія Сковороди, 77

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри публічного та приватного права Університету митної справи та фінансів Мазура Анатолія Васильовича на дисертацію Німої Анії Олегівни «Правове регулювання переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми. У рамках Угоди про асоціацію з Європейським Союзом у 2014 р., а також опісля набуття статусу кандидата на членство в ЄС Українська держава має крок за кроком виконувати важливі міжнародні зобов'язання. Одним із пріоритетних завдань вищенаведеної Угоди є приведення у відповідність до міжнародних принципів, правил і стандартів норм, покликаних урегулювати процедуру переміщення фізичними особами товарів через митний кордон України. Варто зазначити, що в своїй сукупності ці норми становлять комплексний міжгалузевий митно-правовий інститут.

До основних проблем переміщення товарів фізичними особами необхідно віднести зростання кількості порушень митних правил (незначне збільшення їх числа в порівнянні 2022 та 2023 рр. супроводжувалося трикратним збільшенням вартості предметів таких порушень), переміщення через зони спрощеного митного контролю обмежених до ввезення чи вивезення або заборонених товарів, збільшення кількості та частоти переміщення власне фізичних осіб, які мають тимчасовий захист чи мають статус біженців у зарубіжних країнах. Вищевказане додатково підкреслює актуальність роботи та наукову новизну обраної авторкою теми.

Слід наголосити, що дослідниками державної митної справи не приділялося належної уваги саме комплексній розвідці проблем правового регулювання транскордонного переміщення товарів фізичними особами, визначенню його понятійного апарату, глибокому вивченню джерельної основи досліджуваного

явища, специфіці митного статусу товару, критеріям класифікації суб'єктів митних правовідносин та межах їх повноважень, особливостям здійснення митних процедур, застосуванню заходів нетарифного регулювання, підставам адміністративної відповідальності за порушення митних правил у цій сфері, розкриттю конкретних шляхів оптимізації законодавства й наданню пропозицій щодо підвищення ефективності митно-правових норм у контексті поступової інтеграції вітчизняної митної системи до європейської. Вищенаведене також вказує на актуальність теми наукової роботи.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що положення, висновки та пропозиції, викладені дисертанткою в дисертаційному дослідженні, становлять певний внесок у розвиток науки адміністративного права, можуть застосовуватися у правозастосовній діяльності та скеровані на удосконалення митного законодавства України, яке регламентує переміщення фізичними особами товарів через митний кордон України.

Оцінка змісту дисертації. Авторкою досить повно та всебічно розкрито предмет дослідження. Структура дисертації є логічною, обґрунтованою та відповідає поставленим завданням, об'єкту і предмету дослідження. Основний зміст роботи викладений відповідно до встановлених вимог до оформлення дисертації.

У вступі увагу зосереджено на актуальності теми дисертації, визначаються її зв'язок з науковими планами та програмами, мета і завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, наукова новизна та практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувачки в їх одержання, апробація результатів дисертації та публікації.

На позитивну оцінку заслуговує більшість із указаних пунктів наукової новизни, що виноситься на публічний захист. Слушним є обґрунтування авторкою позицій, зокрема, щодо здійснення класифікації товару при переміщенні його фізичною особою через митний кордон України як категорії митного права за

такими основними критеріями: митний статус, засіб переміщення, спосіб переміщення, призначення, а також за таким критерієм як «свобода переміщення».

Заслужують на підтримку запропоновані здобувачкою напрямки вдосконалення національного законодавства з питань переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України, як-от: наближення національного митного законодавства до стандартів ЄС у цій сфері; підвищення ефективності системи аналізу та оцінки ризиків у цій галузі з метою забезпечення їх безперешкодного або максимально спрощеного й швидкого проходження митних формальностей; розвиток форм митного співробітництва та механізмів співпраці між суб'єктами митних правовідносин; підвищення здійснення вибіркового митного контролю на основі результатів аналізу та оцінки ризиків; впровадження сучасних ІТ-рішень під час проведення процедур митного контролю та оформлення; пріоритет забезпечення прав та свобод фізичних осіб під час здійснення митних процедур; застосування сучасних технологій в процесі розвитку управління персоналом митних органів; удосконалення митних формальностей при переміщенні (пересиланні) товарів фізичною особою у МПВ (міжнародних поштових відправленнях) та МЄВ (міжнародних експрес-відправленнях); розвиток механізмів запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур та ін.

Розділ 1 дисертації містить чотири підрозділи, присвячені дослідженню наукових підходів до категорії переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України. У підрозділі 1.1. «Теоретико-методологічні засади дослідження переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України» авторка розглянула наукові підходи до розмежування змісту термінів «методологія юридичної науки» та «методологія наукового дослідження» з метою подальшого визначення юридичної конструкції «методологія дослідження інституту переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України». Німа А.О. внокремила сукупність методів дослідження інституту переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України. У підрозділі «Стан

наукової розробки проблем переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України» здобувачка зазначила, що наразі в науці митного права відсутні комплексні наукові праці, безпосередньо присвячені особливостям переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України, у яких узято до уваги здобутки правової доктрини митного права, положення чинного законодавства та проблематика відповідного правозастосування. Дисертантка встановила, що вивчення специфіки переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України в межах правового регулювання є окремим предметом суспільних та митних відносин, оскільки застосовані при цьому митні процедури є відмінними від здійснення таких дій юридичними особами, зазначеними в ст. 364 МК України. На основі авторського аналізу Німа А.О. запропонувала власну юридичною категорією «переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України», під якою розуміє сукупність дій фізичних осіб, з одного боку, та заходів митних органів, їхніх посадових осіб, а також інших осіб, з іншого, щодо ввезення, вивезення або транзиту (пересилання) товарів фізичними особами, які здійснюються передбаченими законодавством засобами та способами й спрямовані на дотримання відповідних підстав, умов і порядку такого переміщення.

У підрозділі 1.3. «Генезис порядку переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України» здобувачкою за допомогою історико-правового методу в перебігу дослідження переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України охарактеризовано систему джерел, а також закономірності виникнення та розвитку митних правовідносин, з'ясовано історично зумовлені передумови таких зв'язків. Також Німа А.О. акцентувала увагу на двох періодах генезису порядку переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України: перший – радянський період 1917 р. – 1990 р.; другий – сучасний (який поділено на три етапи: перший із 1991 р. – 2003 р.; другий із 2004 р. – до 12 березня 2012 р. й третій – із 13 березня 2012 р. – дотепер) за критерієм набрання чинності МК України.

Здобувачкою у підрозділі 1.4. «Принципи переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України», аналізуючи чинний МК України відносно «принципів переміщення товарів фізичними особами через митний кордон» було цілком доречно зазначено, що ця категорія не закріплена, однак активно використовується у наукових працях. Авторкою з'ясовано поняття та охарактеризовано принципи транскордонного переміщення товарів фізичними особами.

У дослідженні зазначено, що сучасна нормативно-правова база переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України складається із сукупності загальних і спеціальних нормативно-правових актів. За рівнем юридичної сили дисертанткою внокремлено такі нормативно-правові акти, включно із підзаконними: Конституцію України, закони України, Укази Президента України; акти Кабінету Міністрів України; накази Державної митної служби України, Міністерства фінансів України та накази інших центральних органів влади; акти міжнародного права (конвенції, договори, угоди), ратифіковані Верховною Радою України. Нормативно-правові акти у цій сфері за характером правових приписів можуть бути як суто галузеві (митні), так і ті, що мають комплексний характер.

Розділ 2 дисертації складається із п'яти підрозділів, в яких запропоновано характеристику організаційно-правового забезпечення переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України, з'ясовано систему суб'єктів, які беруть участь у такому переміщенні, розкрито форми та методи організації процедур митного контролю та митного оформлення, застосування заходів нетарифного регулювання, їх класифікації, а також підстави адміністративної відповідальності за порушення митних правил у цій сфері.

У першому підрозділі другого розділу роботи проаналізовано підстави, умови та способи переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України, а також зазначено засоби переміщення таких товарів. З'ясовано, що для їх переміщення потрібно дотримуватись певних нормативно визначених підстав, умов, порядку, засобів та способів переміщення. Встановлено, що до ознак товару

при переміщенні його фізичною особою через митний кордон України з позицій митного права слід віднести: (1) матеріальність; (2) незмінність та рухомість; (3) конкретна ціна та митна вартість; (4) є власністю фізичної особи; (5) має конкретний код УКТ ЗЕД; (6) включає три групи товарів (дозволені, заборонені та обмежені для транскордонного переміщення фізичними особами). Указано, що країна походження як ознака товару при переміщенні його, зокрема (особистих речей) фізичною особою через митний кордон України для особистих, сімейних та інших потреб, не пов'язаних із провадженням підприємницької діяльності у більшості випадків не застосовується. Здобувачка виокремила термін «підстави переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України» як законодавчо визначені умови, які надають фізичним особам право на переміщення (пересилання) через митний кордон України товарів, а саме на їх ввезення, вивезення та транзит. Окремо було визначено підстави переміщення валютних цінностей фізичними особами через митний кордон України. З'ясовано категорію «валютні цінності», «транскордонне переміщення валюти» у митному праві й форми митного декларування «валютних цінностей, які безпосередньо визначені в МК України.

У другому підрозділі другого розділу роботи охарактеризовано правовий статус суб'єктів митних правовідносин, які беруть участь при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон України, визначено їх зміст та елементи, розкрито співвідношення їх повноважень. Визначено, що суспільні відносини, що виникають з приводу переміщення товарів фізичними особами через митний кордон й врегульовані митно-правовими нормами та забезпечені примусовою силою держави, є митними правовідносинами. Доведено, що для митних правовідносин, що виникають з приводу переміщення товарів фізичними особами через митний кордон характерні наступні основні ознаки: (1) нормативність; (2) вільний (ініціативний – *прим. авт.*) і водночас державно-владний, наказовий характер; (3) взаємозв'язок суб'єктів митних правовідносин завдяки наділенню їх суб'єктивними правами і юридичними обов'язками; (4) охорона від порушень

засобами державного примусу. Визначено, що об'єкт митних правовідносин переміщення товарів фізичними особами через митний кордон складають організаційні заходи щодо митного оформлення, переміщення окремих товарів через митний кордон, а також заходи, спрямовані на організацію та здійснення митного контролю. До об'єкта досліджуваних митних правовідносин відносять також товари (зокрема, валютні цінності, культурні цінності), а також транспортні засоби особистого користування та ін.

Здобувачкою проведено аналіз елементів структури правового статусу суб'єктів митних правовідносин, наукових підходів до класифікації суб'єктів митного права: підтримано ті, в межах яких окремих суб'єктів наділено державно-владними повноваженнями, зважаючи на те, що відносини цих суб'єктів з іншими учасниками митних правовідносин будуються за схемою «влада – підпорядкування». Деталізовано розмежування категорії «учасник митних правовідносин» і «суб'єкт митного права».

У підрозділі 2.3. розкрито особливості адміністративно-правового механізму здійснення митних процедур. Розмежовано одну від іншої категорії «митна процедура» та «митні формальності», «митний контроль» та «митне оформлення» та ін. Зазначено, що здійснення митних процедур при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон включає такі складники: процедури митного контролю, процедури митного оформлення та справляння митних платежів або підстав звільнення від оподаткування митними платежами. Німою А.О. підтримано точку зору, за якою митну процедуру означено як сукупність вимог, зумовлених порядком митного контролю товарів, митного оформлення товарів та особливістю справляння (сплатою) митних платежів, умови здійснення яких залежать від мети, форми та умов їх переміщення.

Авторка з'ясувала форми та методи організації процедур митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон. Розкрито також їх сутність та запропоновано розподіл на групи. Крім того, Німою А.О. наведено авторське визначення поняття «митний контроль при переміщенні товарів

фізичними особами через митний кордон», доведено що він є складовою митних процедур та базується на основних принципах його організації та здійснення. Принципи митного контролю при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон України поділено на дві групи загальні (законності, системності, систематичності, дієвості, гласності) та спеціальні.

У наступному підрозділі дисертації охарактеризовано умови застосування заходів нетарифного регулювання при переміщенні окремих товарів фізичними особами через митний кордон України, досліджено їх зміст, елементи та види, а також вивчено критерії їх класифікації. З використанням догматичного та логіко-граматичного методів розтлумачено дефініції «нетарифні методи регулювання переміщення товарів через митний кордон», «заходи нетарифного регулювання порядку переміщення лікарських засобів через митний кордон України», «заходи нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності», «заходи офіційного контролю». З'ясовано, що основні заходи нетарифного регулювання переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України доцільно поділити залежно від напрямку їх переміщення (пересилання): (а) ввезення, (б) транзит, (в) вивезення. Здобувачкою слушно зроблено висновок, що основні заходи нетарифного регулювання переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України слід поділити на кількісні обмеження; якісні обмеження; вагові й вартісні обмеження; вимоги до упаковки; заходи офіційного контролю; вимоги до отримання дозволів державних органів (окремі товари); вимоги до державної реєстрації товару (приміром, транспортні засоби для особистого користування) та ін.

У підрозділі 2.5. «Адміністративна відповідальність за порушення порядку переміщення товарів фізичними особами через митні кордони України» розглянуто проблеми й особливості застосування адміністративної відповідальності за порушення порядку переміщення товарів фізичними особами через митні кордони України, розкрито види адміністративних стягнень, встановлено їх поняття. Охарактеризовано елементи складу порушення митних

правил при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон України, а саме: а) об'єкт; б) об'єктивну сторону; в) суб'єкт; г) суб'єктивну сторону.

Зроблено висновок, що адміністративна відповідальність за порушення законодавства щодо переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України – це різновид юридичної відповідальності, яку слід розуміти як специфічну форму негативного реагування держави в особі її уповноважених органів як митних, так і судових органів, їх посадових осіб на порушення митних правил при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон, відповідно до якої на фізичних осіб, які скоїли такі порушення застосовуються обтяжливі наслідки матеріального чи іншого характеру за свої неправомірні дії, й передбачено за це адміністративні стягнення у порядку та формі визначених МК України. Німа А.О., застосовуючи догматичний та логіко-граматичний методи, здійснила тлумачення дефініцій «правопорушення», «митне правопорушення», «адміністративна відповідальність», «порушення митних правил», «адміністративна відповідальність за порушення митних правил», «митні правила».

Здобувачка визначила ознаки адміністративної відповідальності за порушення митних правил при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон України: (1) є категорією адміністративного правопорушення та видом юридичної відповідальності, (2) протиправність (порушення конкретної норми МК України при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон), (3) винність (протиправне діяння, скоєне умисно або з необережності фізичною особою), (4) караність (за скоєне порушення відповідальність передбачена нормами МК України), (5) застосування специфічних стягнень до фізичних осіб як порушників митних правил, при переміщенні ними товарів через митний кордон (попередження, штраф, конфіскація), (6) суб'єктом адміністративної відповідальності за порушення митних правил у досліджуваній сфері є фізичні особи (громадяни), які на момент вчинення такого правопорушення досягли 16-річного віку та є осудними на момент скоєння правопорушення, (7) уповноважені органи та посадові особи (митні органи та суди) є суб'єктами

застосування адміністративної відповідальності за порушення митних правил при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон та ін. Крім того, законодавець не обмежує коло суб'єктів митних порушень лише особами, які мають громадянство України, а охоплює всіх фізичних осіб незалежно від їх громадянства чи його відсутності. Також піддано аналізу зміст ст. 459 ст. 458, ст. ст. 471 - 474, ст. 481 МК України.

У третьому розділі дисертації розглянуто перспективи удосконалення правового регулювання переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України з використанням позитивного зарубіжного досвіду, аргументуванням можливості й доцільності його використання в Україні. Проведено аналіз основних актів міжнародного права у відповідній царнєі. Встановлено специфіку митного декларування валютних цінностей фізичними особами при переміщенні їх через митний кордон ЄС, а також увезення/вивезення культурних цінностей фізичними особами через митний кордон ЄС.

В другому підрозділі третього розділу зазначається, що згідно з Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої (2014 р.) питання митного законодавства піднесено до рівня принципове, відтак воно має бути стабільним та всеохоплюючим, а положення й процедури пропорційними, прозорими, передбачуваними, недискримінаційними, об'єктивними, охоплювати відносити з приводу переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України. У досліджуваній сфері тривають процедури європейської та євроатлантичної інтеграції, а саме вирішується низка організаційно-правових питань наближення національного законодавства України до актів митного права ЄС та поступового приведення чинних законів та перспективного митного законодавства у відповідність до *acquis* ЄС. Авторка здійснила аналіз основних міжнародних документів, які регулюють порядок переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України.

Здійснено аналіз приписів Стратегії розвитку системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 р., Стратегії управління кордонами до 2025 р., Угоди між Україною та ЄС про участь України в «Митниці», у Програмі Союзу для співробітництва в митній сфері й досліджено процедури подальшого впровадження алгоритмів «електронної митниці» в практику митної діяльності. З'ясовано досвід окремих держав у цій сфері та розкрито процедури декларування експрес-відправлень фізичними особами в Особлстому кабінеті на веб-порталі «Єдине вікно для міжнародної торгівлі», порядок застосування системи управління ризиками. При здійсненні митного контролю товарів при переміщенні фізичними особами їх через митний кордон України для особистих, сімейних та інших потреб, не пов'язаних із провадженням підприємницької діяльності, дисертанткою обґрунтовано впровадження технології «профайлінгу», а також доцільність для окремих «коштовних особистих речей» із переліку ст. 370 МК України передбачення окремої форми для їх ідентифікації (досвід Канади), унормування МК України митного режиму за назвою «Особливий митний режим огляду особистих речей фізичних осіб» у ст. 70 МК України, важливість внесення змін і доповнень до ст. 374 МК України шляхом зменшення дозволених обсягів переміщення без оподаткування фізичними особами товарів у категорії «особисті речі» та ін.

У підрозділі 3.2 запропоновані напрямки вдосконалення національного законодавства з питань переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України з врахуванням зарубіжного досвіду: наближення національного митного законодавства до стандартів ЄС у цій сфері; підвищення ефективності системи аналізу та оцінки ризиків із метою забезпечення їх безперешкодного або максимально спрощеного й швидкого проходження митних формальностей; розвиток форм митного співробітництва та механізмів співпраці суб'єктів митних правовідносин; підвищення ефективності вибіркового митного контролю на основі результатів аналізу та оцінки ризиків; впровадження сучасних ІТ-рішень під час проведення процедур митного контролю та оформлення; забезпечення прав та свобод фізичних осіб під час здійснення митних процедур; застосування сучасних

технологій управління персоналом митних органів; удосконалення митних формальностей при переміщенні (пересиланні) товарів фізичною особою у міжнародних поштових відправлень та міжнародних експрес відправлень; розвиток механізмів запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур та ін.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що представлена робота є одним із перших у науці адміністративного права комплексним дослідженням, присвяченим вивченню правового регулювання порядку переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України та встановленню напрямів його удосконалення із врахуванням зарубіжного досвіду, у тому числі окремих країн ЄС. У результаті дослідження сформульовано та обґрунтовано низку концептуальних положень, що відрізняються науковою новизною і мають важливе теоретичне та практичне значення. Оцінюючи наукову новизну основних положень, висновків та рекомендацій, слід відзначити, що у роботі сформульовано раніше недостатньо розроблені наукові та практичні завдання, розв'язання яких дозволило здобувачці отримати якісні результати теоретико-прикладного характеру.

Наукове та практичне значення представленої дисертації полягає в тому, що її результати можуть бути використані : – у *науково-дослідницькій діяльності* – для більш активного розвитку науки митного права як підґрунтя для подальшого наукового вирішення правових проблем з питань переміщення товарів фізичними особами через митний кордон; – у *правотворчості* – в діяльності компетентних органів із реформування митного законодавства, зокрема, шляхом підготовки змін чи доповнень до МК України, інших законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів у цій сфері; – у *правозастосуванні* – з метою вдосконалення правоохоронних й органами державної влади, митними органами практики застосування приписів законодавства з питань переміщення товарів фізичними особами через митний кордон; – у *навчальному процесі* – під час підготовки відповідних розділів підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій і

методичних рекомендацій з навчальних курсів «Адміністративне право», «Адміністративне судочинство», «Митне право» та «Основи митного права». у процесі їх викладання, а також при розробленні нових навчальних програм спецкурсів/навчальних дисциплін з досліджуваної тематики у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого; – у *правовиховній діяльності* – для підвищення рівня правової культури населення, професіоналізму працівників правоохоронних органів, органів державної влади, передовсім митних органів, їхніх посадових осіб.

Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях здобувача. Основні положення й результати дисертації викладено в 11 наукових працях, із яких п'ять статей опубліковані у наукових фахових виданнях України, одна – у періодичному науковому виданні іншої держави, п'ять тез доповідей – у збірниках матеріалів міжнародних наукових конференцій.

Дотримання академічної доброчесності. Вивчення представлених рукопису та анотації дисертації А.О. Німої на тему «Правове регулювання переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України» дозволяє зробити висновок щодо ідентичності анотації і основних положень дисертації, дотримання дисертанткою установлених правил академічної доброчесності. Усе зазначене дозволяє позитивно оцінити рецензовану наукову роботу, відповідний теоретико-методологічний рівень, самостійність її написання, наявність елементів наукової новизни.

Зауваження щодо форми та змісту дисертації. У цілому позитивно оцінюючи проведену наукову роботу необхідно зазначити, що дисертаційне дослідження містить певні положення, які відображають спірні теоретичні позиції або суб'єктивне сприйняття їх авторкою, що спонукає до дискусії з їх приводу:

1. Розділ 1.3 дисертації має назву «генезис порядку переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України» (с. 30 дисертації). однак згідно зі ст. 7 МК України «встановлені порядок та умови переміщення товарів...» є складником митної справи. Тому, на нашу думку категорію «умови» доцільно

було б включити в назву розділу 1.3. Окрім цього, у підрозділі 2.1 дисертації авторка фактично ототожнює «підставн» та «умовн» переміщення товарів фізичними особами через митний кордон (с.56 дисертації). Однак МК України ці категорії розмежовує. У зв'язку із цим постає необхідність у додаткових поясненнях здобувачки свого бачення з цього питання.

2. У другому розділі своєї роботи, досліджуючи категорію принципів переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України, Німа А.О. вказує, що до «основних спеціальних принципів здійснення митного контролю при досліджуваному переміщенні необхідно віднести: обов'язковість проведення митного контролю, виключність суб'єктів здійснення митного контролю, неупередженість, вибірковість митного контролю із застосування системи управління ризиками (в окремих випадках), безперервність, мінімізація процедур митного контролю; застосування інформаційних технологій та ін». (с. 87 дисертації). Однак виникає додаткове питання чи має бути в цьому переліку принципів такий, що дозволяє відрізнити від принципів митного контролю товарів, переміщуваних не фізичною особою? Наприклад, беручи до уваги особливий статус фізичної особи як суб'єкта митного права: транскордонне переміщення нею ручної поклажі, супроводжуваного багажу, несупроводжуваного багажу.

3. У підрозділі 3.2 дисертації здобувачка зазначає, що до «основних завдань ЄАІС Держмитслужби під час переміщення окремих товарів фізичними особами через митний кордон України належить «обмін інформацією та електронна взаємодія між митними органами, правоохоронними та іншими органами» (с.154 дисертації). При цьому не наведено прикладів такої взаємодії між органами влади України та ЄС. Результативність подібної співпраці, на наш погляд, якнайкраще демонструє перспективу інтеграції України в митний простір ЄС.

4. Позитивним моментом дисертаційного дослідження є розробка авторкою проекту Закону України про внесення змін до МК України щодо деяких питань переміщення товарів фізичними особами через митний кордон у частині доповнення ст.374 МК України, а також ст. 372 МК України (додаток Є дисертації).

Однак постає питання, чи передбачають такі новели видатки із державного бюджету? І чи доцільно такі нововведення впроваджувати, зокрема, в умовах дії в Україні правового режиму воєнного стану? Разом із тим, висловлені зауваження, насамперед характеризують складність проблеми, що досліджується, вони істотно не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Німої А.О. на тему «Правове регулювання переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України» є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, які вирішують наукове конкретне завдання з питань переміщення товарів саме фізичними особами через митний кордон України, є актуальною, і такою, що має теоретичну і практичну значущість. Дисертаційне дослідження відповідає обраній науковій спеціальності та вимогам до оформлення, які висуваються Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а дисертантка Німа Анна Олегівна заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри публічного та приватного права

Університету митної справи та фінансів

Анатолій Мазур

Ректор

Доцент Ф.Бондаров